

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΠΡΟΣ

ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,
ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΤΗΝ πρὸς Κορινθίους δευτέραν ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἔγραψεν δὲ ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ Μακεδονίᾳ εύρισκόμενος, ἀπέστειλε δὲ αὐτὴν πρὸς αὐτοὺς διὰ τῶν ἀποστόλων Τίτου καὶ Λουκᾶ· ἔγραψε δὲ αὐτὴν, ὅτε ὁ Τίτος ἐπιστρέψας πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Κορίνθου, ἔχαροποίησεν αὐτὸν, ἀναγγεῖλας αὐτῷ τὴν ἀπολογίαν αὐτῶν καὶ τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν ὑπακοήν καὶ τὸν ζῆλον, καὶ δῖσην ἀγάπην εἶχον πρὸς αὐτὸν, καὶ δῖσην δεξιώσιν καὶ φιλοξενίαν ἔδειξαν εἰς αὐτὸν τὸν Τίτον. Ὁ δὲ σκοπὸς τῆς ἐπιστολῆς

^{2. Κορ. 1.} ^{23.} ^{2. 1.} ἐστι, πρῶτον μὲν ἵνα ἀπολογηθῇ περὶ τοῦ, διὰ τὸ οὐκ ἥλθεν εἰς τὴν Κόρινθον, καθὼς διὰ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς αὐτοῦ ὑπεσχέθη

^{16. Κορ. 16.} πρὸς αὐτοὺς· δεύτερον δὲ, ἵνα παρακαλέσῃ

^{5.} ^{2. Κορ. 2.} αὐτοὺς, δπως ἀν εἰς τὸ ἔξῆς δεξιώσιν ἀγάπην εἰς τὸν ἀμαρτωλὸν, διὸ διὰ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς παρέδωκε τῷ σατανᾷ·

^{1. Κορ. 5. Τρίτον,} ἵνα φανερώσῃ αὐτοῖς, δῖσην χαρὰν

^{5.} ^{2. Κορ. 7.} ἔλαβε διὰ τὴν διόρθωσιν αὐτῶν καὶ τὴν

^{7. 13. 2. Κορ. 9.} ὑποδοχὴν τοῦ Τίτου· τέταρτον, ἵνα προ-

^{1. κτ.} τρέψῃ αὐτοὺς πρὸς τὴν σύναξιν τῆς πρὸς τοὺς ἐν Ἱερουσαλήμ ἀδελφοὺς ἐλεημοσύνης·

πέμπτον, ἵνα ἐλέγξῃ τοὺς ψευδαποστόλους, τοὺς καὶ τὴν καθαρότητα τῆς πίστεως αὐτῶν μιαινοντας, καὶ αὐτὸν κατακρίνοντας· ἐξ οὗ ἡναγκάσθη διηγηθῆναι τὰ ἔξαισια αὐτοῦ κατορθώματα καὶ τὰς θείας ἀποκαλύψεις καὶ ὀπτασίας· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ καὶ θεῖα περιέχει ἡ ἐπισολὴ, μᾶλλον δὲ, πᾶσα λέξις ἐν αὐτῇ πλήρης ἐστὶν ἐπουρανίων νοημάτων, ὁδηγούντων πρὸς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν. Τοιαῦτα δέ εἰσι καὶ τὰ σήμερον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ἀναγνωσθέντα λόγια· ἐπειδὴ δὲ χρείαν ἔχουσιν ἐρμηνείας, προβάλλομεν ταύτην, ἵνα ὑπ' αὐτῆς ὁδηγηθέντες, καὶ τὸν νοῦν εἰς τὸν οὐρανὸν ὑψώσαντες, τρέχητε ἀόκνως τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

'Ἄδελφοί, δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν μηδὲν εἰς Χριστὸν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, θεός· δὲ καὶ σφραγίσας ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβώνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

^{2. Κορ. 1. 21.}

22.

Εἶπε προλαβόν· Ὡ λόγος ἡμῶν, ἦ-

264 Έρμηνεία εἰς τὴν Β'. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου

2. Κρ. 1. » γοὺν τό εὐαγγελικὸν κήρυγμα, οὐκ ἔγε-
18. » νετο γαὶ καὶ σὺ, οὐκ ἐδιδάξαμεν δηλονότι
ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ ἄλλο, ἀλλὰ πάν-
ΑΙ. 19. τοτε ἐν καὶ τὸ αὐτό. « Ο γὰρ τοῦ θεοῦ
» υἱὸς, δὲν ὑμῖν διήμων κηρυχθεὶς, » του-
τέσιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, διημεῖς ἐκηρύξαμεν
ΑΓ. 20. εἰς ἡμᾶς, « Οὐκ ἔγένετο γαὶ καὶ σὺ, ἀλλὰ
» ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονε τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι-
» ἡμῶν ». Ή ἀλγθεια, λέγει, τῆς εἰς τὸν
υἱὸν τοῦ θεοῦ πίσεως οὐκ ἔσι μεταβλητὴ καὶ
ἀβέβαιος, ἀλλ' ἀμετάβλητος καὶ βεβαία,
διημῶν τῶν ἀποσόλων κηρυττομένη πρὸς
δόξαν θεοῦ· μετὰ ταῦτα ἐπισυνάπτει εὐθὺς
τὰ προκείμενα λόγια, ἵνα διδάξῃ, δτι ὁ
θεός ἐσιν, διεισ βεβαιοῖ καὶ ἐπιειρίζει τοὺς
ἀποσόλους, ἀμα δὲ καὶ τοὺς πιστούς, ἵνα πι-
σεύωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· αὐτὸς ὁ θεός
ἐσι, λέγει, διεισ καὶ ἔχρισε, καὶ ἐσφράγισε,
καὶ ἐδώκε τὸν ἀρραβῶνα τοῦ ἀγίου πνέυ-
ματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Ἀλλὰ πῶς
ἔχρισεν ἡμᾶς; καὶ τί σημαίνει τὸ, ἐσφρά-
γισε; καὶ τίς ἐσιν ὁ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
ἀρραβῶν τοῦ πνεύματος; Καθὼς πρὸ τῆς
ἐνανθεωπήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχρισεν
ὁ θεός διὰ ὑλικοῦ ἐλαίου, ἐποίει δὲ διὰ τοῦ
χρίσματος βασιλεῖς καὶ ἴερεῖς καὶ προφή-
τας· οὕτω μετὰ τὴν ἐνσάρκον τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ οἰκονομίαν, χρίει ἡμᾶς τοὺς εἰς αὐ-
τὸν πιστεύοντας διὰ τοῦ νοεροῦ χρίσματος
τῆς θείας αὐτοῦ χάριτος, ποιῶν ἡμᾶς βα-
σιλεῖς καὶ ἴερεῖς καὶ προφήτας. Βασιλεῖς
μὲν, βασιλεύοντας τῶν παθῶν τῆς σαρκὸς
ἡμῶν καὶ πάσης τῆς τῶν δαιμόνων δυ-
νάμεως. Τοῦτο δὲ σημαίνει οὕτως ὁ λόγος.

« Πίδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πα- Λουκ. 10.
19. » τεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ
» πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἔχθροῦ· καὶ οὐ-
» δὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει ». « Ὁμοίως καὶ Λουκ. 17.
21. » οὗτος· ίδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐν-
» τὸς ὑμῶν ἐστίν ». Ἐποίησεν ἡμᾶς βα-
σιλεῖς, ἀνοίξας τὴν θύραν τῆς βασιλείας
αὐτοῦ. Διὸ « Καὶ ἦξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν Λουκ. 12.
29. » καὶ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου·
» καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
» θεοῦ ». Τερεῖς δὲ ἐποίησε, δοὺς ἡμῖν χά-
ριν καὶ δύναμιν, ἵνα προσφέρωμεν αὐτῷ
τὰ σώματα ἡμῶν « Θυσίαν ζῶσαν, ἀγίαν, Ρωμ. 12.
1. » εὐάρεστόν τῷ θεῷ ». Προφήτας δὲ ἐποίη-
σε, καταξιώσας ἡμᾶς λαλεῖν περὶ τῶν
μελλόντων, « Α διθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ οὖς 1. Κρ. 2.
9. » οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθίσωπου
» οὐκ ἀνέβη ». Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς σφρα-
γίδος ἐπιβεβαιοῦμεν καὶ ὅσα ὑπεσχέθη-
μεν, καὶ ὅσα ἐδώκαμεν, διὰ τοῦτο ὁ ἀπό-
στολος εἶπε τὸ, « Ἐσφράγισεν », ἵνα φανε-
ρώσῃ, δτι τὰ χαρίσματα τοῦ θεοῦ εἰσι βέ-
βαια καὶ ἀμετάβλητα, καθὼς καὶ ἀλλα-
χοῦ τοῦτο ἐβεβαίωσεν, εἰπών· « Ἄμεταμέ- Ρωμ. 12.
29. » λητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις
» τοῦ θεοῦ ». Ἀρραβῶν δὲ τοῦ πνεύματος
ἐστίν ἡ ἐλπὶς τῆς ἀπολαύσεως τῆς ἐπου-
ρανίου βασιλείας. Ο μὲν ἀπιστος οὐδε-
μίαν ἔχει ἐλπίδα τοιαύτης ἀπολαύσεως·
εἰς δὲ τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ ἡ πίστις
φέρει τὴν χάριν τοῦ ἀγίου πνεύματος, ἡ-
τις φυτεύει εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὴν ἐλπί-
δα τῆς αἰώνιου μακαριότητος. Ἀρραβῶνα
δὲ ὠνόμασε ταύτην τὴν ἐλπίδα, ἐπειδὴ κα-

θώς ὁ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διδόμενος ἡμῖν ὑλικὸς ἀρρέας ἐπιβεβαιοῦ ἡμᾶς περὶ τῆς ἀνταποδόσεως τῶν ὑποσχεθέντων ἡμῖν ὑλικῶν πραγμάτων, οὕτως ἡ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐμφυτευομένη νοερὰ ἐλπὶς ἐπιβεβαιοῦ ἡμᾶς περὶ τῆς ἀπολαύσεως τῶν ὑπὸ θεοῦ ὑποσχομένων ἡμῖν αἰωνίων ἀγαθῶν. Βλέπε δὲ, πῶς διὰ τῶν προκειμένων λόγων καὶ τὸ τρισυπόστατον ἐδίδαξε τῆς ὑπεραρχίου θεότητος, δηλοποιήσας τὸν μὲν πατέρα διὰ τοῦ, θεός· τὸν δὲ σὺν διὰ τοῦ, εἰς Χριστόν· τὸ δὲ πανάγιον πνεῦμα διὰ τοῦ, πνεῦματος. Τοιουτοτρόπως δὲ τέλος ἐπιθεὶς ἐπὶ τὸ τῆς ἐπιεικοῦς αὐτοῦ προοίμιον, ἀρχεται τῆς ἀπολογίας ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑποσχέσεως, λέγων·

^{2. Κρ. 1. 23.} Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν, οὐκ ἔτι ἥλθον εἰς Κόρινθον.

^{1. Κρ. 16. 5.} Ιγα μὴ νομίσωσιν, ὅτι οὐκ ἥλθε πρὸς αὐτοὺς, ὃς ὑπεσχέθη διὰ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐπιεικοῦς, ἐπικαλεῖται μάρτυρα τὸν καρδιογνώσην θεὸν, λέγων· οὐκ ἥλθον πρὸς ὑμᾶς «Φειδόμενος ὑμῶν», ἦγουν ἀπέχων ἀπὸ τῆς διὰ τῆς ἀμαρτίας ὑμῶν πρεπούσης ὑμῖν τιμωρίας, διὸ ἡς ἐμελλον τιμωρῆσαι ὑμᾶς, ἐὰν παρεγενόμην τότε εἰς τὴν Κόρινθον· καὶ φαίνεται μὲν ὁ λόγος οὗτος· »Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν»· ὅτι ἐσὶν δρος, πλὴν οὐκ ἔσιν δρος, ἀλλὰ τρόπος θεοῖς·

τικῆς μαρτυρίας συνήθης αὐτῷ, καὶ διμοίος τῷ· «Ἄλλθεισαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ Ρωμ. 9. 1. » ψεύδομαι, συμμαρτυρύσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἀγίῳ· ὁμοίως δὲ καὶ τῷ· «ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου 2. Κρ. 11. 31. ο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἶδεν, ὁ ὣν εὐλογητός εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι ψεύδομαι». Ἐπειδὴ δὲ τὸ, «Φειδόμενος ὑμῶν», ἐμφασιν ἔχει αὐθεντικὴν, καὶ λόγος ἐστὶν ἀνθρώπου ἔξουσίαν ἔχοντος καὶ συγχωρῆσαι καὶ παρεῖσαι· ἵνα μὴ οἱ τοῦτον τὸν λόγον ἀκούσαντες, εἴπωσιν· ἐπειδὴ ἐπιστεύσαμεν, κατεστάθημεν δοῦλοι, νῦν δὲ κατεξουσιάζων ἡμῶν ὁ Παῦλος, λέγει, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν, οὐκ ἥλθε πρὸς ἡμᾶς, ὅπερ σημαίνει, ὅτι, ἐὰν ἥρχετο, ἐπαίδευεν ἡμᾶς· διὰ τοῦτο θέλων ἀρπάσαι καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ ἀπὸ τοῦ νοὸς αὐτῶν τὰ τοιαῦτα, ἐπεφέρει τὰ ἔκτης.

Οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῇς 2. Κρ. 1. πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμὲν τῆς χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἐστήκατε.

Εἰπον ἐγὼ, λέγει, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκ ἥλθον εἰς τὴν Κόρινθον, οὐ κατὰ τοῦτο, καθὸ δηλαδὴ κύριός εἰμι ὑμῶν τῆς πίστεως, ἦγουν ἔνεκα τῆς πίστεως, ὅπερ ἐστὶν, οὐ κατὰ τοῦτο, καθὸ ἔχω ἔξουσίαν καὶ κυριότητα ἐφ' ὑμᾶς, ἐπειδὴ ἐστε πιεσοί· οὐκ ἐσμὲν ἡμεῖς οἱ ἀπόστολοι κύριοι ὑμῶν, ἐπειδὴ εἰς Χριστὸν ἐπιστεύσατε, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν, κα-

266 Έρμηνεία εἰς τὴν Α'. πρὸς Κορινθίους ἐπιειδόλην τοῦ Παύλου

Θότι ἐμείνατε στερεοὶ εἰς τὴν πίστιν. Ποίεις δὲ χαρᾶς ἦν συνεργὸς ὁ Παῦλος; Τῆς χαρᾶς τῆς πνευματικῆς, ἥτις ἔρχεται εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, ὅταν φυλάττωσι τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ. Περὶ αὐτῆς δὲ τῆς χαρᾶς ἔλεγεν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

15. ^{αὐτ. 11.} »Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ». Πῶς δὲ ὁ Παῦλος ἐγίνετο συνεργὸς ταύτης τῆς πνευματικῆς χαρᾶς; διδάσκων τοῦ θεοῦ τοὺς νόμους, στηρίζων τοὺς ἐναρέτους, ἐπιτιμῶν τοὺς ἀμαρτάνοντας, καὶ ἐπιστρέφων αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ τῆς ἀμαρτίας εἰς τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον. Τὸ αὐτὸ δὲ νόημα φαίνεται ὅτι διαλαμβάνουσι καὶ τὰ ἀκόλουθα λόγια.

2. Κρ. 2. ^{1.} »Ἐκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς. Εἴ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;

Τοῦτο, λέγει, ἔκρινα ἐγὼ εὔλογον, ἵνα δηλαδὴ μὴ ἐλθω πάλιν πρὸς ὑμᾶς» ^{αἱ οὐρανοί.} »Ἐν λύπῃ», ἥγουν πρὸς τὸ λυπῆσαι τοὺς ἀμαρτήσαντας διὰ τῶν ἐπιτιμῶν. Τὸ δὲ ἔξῆς, «Εἴ γὰρ ἐγὼ», ἐξέλαθεν ἀντὶ τοῦ, καὶ δὲ ἐγὼ, τουτέστι, καὶ δὲ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, τίς ἄλλος ἐστὶν ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ἐκεῖνος, διστις ἐξ ἐμοῦ λυπεῖται; Ἀλλὰ πῶς ὁ ἐξ αὐτοῦ λυπούμενος ἔχαροποίει αὐτόν; «Οστις ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ, ἐλυπεῖτο συλλογιζόμενος τῆς ἀμαρτίας τὸ βάρος, ἐκεῖνος μετενόει

καὶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. ^{2. Κρ. 7. 10.} »Ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται». Ἡ τοιαύτη οὖν μετάνοια ἔφερε μὲν σωτηρίαν εἰς τὸν ἀμαρτωλὸν, ηὔρρειν δὲ τὴν καρδίαν τοῦ Παύλου.

Καὶ ἔγραψα ὑμῖν τοῦτο αὐτὸ, ^{2. Κρ. 2.} ^{3.} ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην ἔχω ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν πεποιθώς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν.

Ποιόν ἐσι τὸ, «Τοῦτο αὐτὸ; Τὸ, ὅτι ^{2. Κρ. 1.} ^{23.} φειδόμενος ὑμῶν οὐκ ἔτι ἥλθον εἰς Κόρινθον». Ἔγραψε δὲ τοῦτο οὐ μόνον ἐν τῇ ἀρχῇ τάυτης τῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τέλει αὐτῆς πλατύτερον. «Φοβοῦμαι γάρ, ^{2. Κρ. 12.} ^{20. 21.} εἰπε, μήπως ἐλθὼν, οὐχ οἶους θέλω εὑρώ ^{1.} ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον σὺ θέλετε. ^{2.} Μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ὁ θεός ^{3.} μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς ^{4.} τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοήσάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ πορνείᾳ, ^{5.} καὶ ἀσελγείᾳ, ἥ ἐπραξαν. ^{6.} Εγραψα, λέγει, πρὸς ὑμᾶς τοῦτο αὐτὸ, ἥγουν τὸν λόγον, διὸ οὐκ ἥλθον πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἀν, διαν ἐλθω, μὴ θλίβωμαι, βλέπων ἀμετανόητους ἐκείνους, οἵτινες ὡς μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπρεπεν, ἵνα διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἀριθτῶν εὐφραίνωσι τὴν ψυχήν μου. Βλέπε δὲ πῶς ὁ Παῦλος ἐσχημάτισε τὸν λόγον αὐτοῦ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ὁ μὲν Κύριος εἶπε. ^{15.} ^{12.} «Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ^{15.} ^{12.} ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ, καὶ ἡ χαρὰ

» ὑμῶν πληρωθῆ»· δὲ Παῦλος λέγει· «Ἐ-
» γραψα πεπειθώς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, δτι
» ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐσιν»· ἦγουν
ἔγραψα ἔχων, θεοίαν ἐλπίδα εἰς πάντας
ὑμᾶς, δτι ἡ διὰ τὴν ἀρετὴν ὑμῶν χαρά
μου, χαρά ἐσι πάντων ὑμῶν, ὡς ἐργαζό-
μένων τῆς χαρᾶς τὰ ἔργα, τουτέσι τὰ
ἔργα τῆς ἀρετῆς· ἐπειδὴ δὲ ἐλύπησεν αὐ-
τοὺς διὰ τῶν ἐλέγχων καὶ ἐπιτιμίων τῶν
περιεχομένων ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ ἐπιειδή,
παρηγορεῖ αὐτοὺς διὰ τῶν ἐξῆς λόγων.

^{2 Κρ. 2.4.} Ἐκ γὰρ πολλῆς ολίψεως καὶ
συνοχῆς καρδίας ἔγραψα μῦτον διὰ

πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῇ-
τε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε,
ἢν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

Μὴ νομίσητε, λέγει, δτι ἥλεγξα καὶ
ἐπετίμησα, ἵνα λυπήσω ὑμᾶς· διότι ἐγὼ
ἀναλογιζόμενος τοὺς ἀμαρτήσαντας, ἔγρα-
ψα τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰ ἐπιτίμια ἐκ τῆς
πολλῆς μου θλίψεως καὶ τῆς σενοχωρίας
τῆς καρδίας μου, ἐκχέων ὑπὲρ αὐτῶν πολ-
λὰ δάκρυα· οὐκ ἔγραψα ταῦτα, ἵνα λυπη-
θῆτε, ἀλλ' ἵνα δι αὐτῶν γνωρίσητε, δτι
ὑπερεκπερισσοῦ ὑμᾶς ἀγαπῶ·